

Bilagor

Bilaga 1. Förteckning över internationella medier som rapporterat om stolpmonumentet under 2013

Nyhetsbyrån AP, USA, troligen stor spridning
Nyhetsbyrån AFP, Frankrike, troligen stor spridning
Nu jij, Nederländerna
Het laatste nieuws, Nederländerna
Nederlands Dagblad, Nederländerna
NRK, Norge
RTL, Belgien
Sudinfo, Belgien
The Local, Sweden
YLE, Finland
Dnevno, Ungern
Dnevnik, Ungern
Dalje, Kroatien
Daily Mail, Storbritannien
The Independent, Storbritannien
The Herald Tribune, Storbritannien
News 168, Storbritannien
The Examiner, Storbritannien
Libreprensa.com, USA
Fox News, USA
Boston.com, USA
Houston Chronicle, USA
Seattle Post, USA
The Washington Post, USA
Huffington Post, USA
News Daily, USA
UAS News, USA
The Raw Story, USA
Las Vegas Sun News, USA
Connecticut News, USA
Detroit News, USA
The Archeology News Network
Kuwait E-gate, News Feed, Kuwait
France24, Frankrike

Bilaga 2. Nyhetsinslag i svensk media om de arkeologiska undersökningarna i Gamla Uppsala under 2013

(Presenteras i omvänd kronologisk ordning)

Nyhetsklipp – Riksantikvarieämbetet (uttag 2014-02-13). Källa: Retriever

Lila =	UNT
Vitt =	Övrig press
Gult =	TV
Grönt =	Radio
Rött =	Artiklar om den arkeologiska arbetsmarknaden
Grått =	Ej svensk media

Så minns vi Uppsala 2013 Upsala Nya Tidning 2013-12-27 15:27
Stolphål arkeologisk sensation Upsala Nya Tidning 2013-12-24
Fler nyheter från Uppsala Upsala Nya Tidning 2013-12-22
Gamla fynd ska ge ny kunskap Upsala Nya Tidning 2013-12-01
Stolprad ett möjligt alternativ Upsala Nya Tidning 2013-11-27 07:13
Stolprad ett möjligt alternativ Upsala Nya Tidning 2013-11-27
Sensationen bör bevaras Upsala Nya Tidning 2013-11-21
Bevara stolpraden Upsala Nya Tidning 2013-11-21
Maja listar tre historiska platser Uppsalatidningen 2013-11-21
PÅ BURKEN Hudiksvalls Tidning 2013-11-18
RESA TILL VIKINGAR Tidningen Ångermanland 2013-11-18
Det är mycket nu! Ping 2013-11-15
Gamla Uppsala i Vetenskapens värld Riksantikvarieämbetet 2013-11-12 10:42
Många saker får följa med i kistan Västerbottens-Kuriren VK/VF 2013-11-01
Lov med skelett och tv-spel Uppsalatidningen 2013-10-31
1500 år gammelt byggverk oppdagat i Sverige Forskning.no 2013-10-22 06:18
De hittade unikt fornyfynd Arbetarbladet 2013-10-21
Vecka 42: Du har väl inte missat... Dagens Nyheter 2013-10-20 12:48
Unikt järnåldersfynd i Gamla Uppsala Jönköpings-Posten 2013-10-19
Altgermanisches Bauwerk in Schweden entdeckt Zentralplatz
verband mächtigste Höfe miteinander
FOCUS Online 2013-10-18 20:05
1500 år gammelt monument oppdagat i Sverige NRK 2013-10-18 19:00
Unikt fornyfynd i Gamla Uppsala VLT 2013-10-18
Spektakulära stolprader ännu en gåta Upsala Nya Tidning 2013-10-18
Unikt fornyfynd i Gamla Uppsala Borås Tidning 2013-10-18
Unikt fornyfynd i Gamla Uppsala Laholms Tidning 2013-10-18
Unikt fornyfynd i Gamla Uppsala Norran 2013-10-18
Stort fynd vid utgrävningarna Upsala Nya Tidning 2013-10-18
Fundamentfynd i Uppsala Metro - Skåne 2013-10-18
Stort och unikt fornyfynd Landskrona Posten 2013-10-18
Unik rad av pelare upptäckt i Uppsala Svenska Dagbladet 2013-10-18
STORT FORNYFYND Katrineholms-Kuriren 2013-10-18
STOLPRADER FÖRBRYLLAR Upsala Nya Tidning 2013-10-18
Stort fornyfynd i Gamla Uppsala YLE Internytt 2013-10-17 18:10
Unikt fornyfynd i Gamla Uppsala Tidningarnas Telegrambyrå 2013-10-17 18:06
Unikt fornyfynd från 400-talet i Gamla Uppsala TV4 2013-10-17 17:53
Visningar i helgen av de nya fynden vid Gamla Uppsala Cision Wire 2013-10-17 16:21
Bildnotiser torsdag Tidningarnas Telegrambyrå 2013-10-17 15:40
Stort fornyfynd i Gamla Uppsala Tidningarnas Telegrambyrå 2013-10-17 15:27
Monumentala fynd i Gamla Uppsala Upsala Nya Tidning 2013-10-17 12:52

Stort fornyfynd i Gamla Uppsala Aftonbladet 2013-10-17 12:24
Okänt monument från järnåldern upptäckt i Gamla Uppsala Riksantikvarieämbetet 2013-10-17 11:12
Stort fornyfynd i Gamla Uppsala MSN 2013-10-17 10:43
Stort fornyfynd i Gamla Uppsala Aftonbladet 2013-10-17 10:38
UPPSALA 10.21: Stort fornyfynd i Gamla Uppsala Norra Skåne 2013-10-17 10:27
Stort fornyfynd i Gamla Uppsala Arbetarbladet 2013-10-17 10:27
Pelarvägen i Uppsala är ett mysterium Dagens Nyheter 2013-10-17 09:59
LIVE: Monument från järnåldern hittat i G:a Uppsala TV4 Play 2013-10-17 09:50
Lyfter fram forntiden Dagbladet Sundsvall 2013-10-17 05:05
Pelarvägen i Uppsala är ett mysterium Dagens Nyheter 2013-10-17
Landets största fornyfynd Dagens Nyheter 2013-10-17
Mystiskt fornyfynd det största i Sverige Dagens Nyheter 2013-10-17
Fakta: Gamla Uppsala Tidningarnas Telegrambyrå 2013-10-17 14:22
Stort fornyfynd i Gamla Uppsala Motala & Vadstena Tidning 2013-10-17 10:22
Okänt monument upptäckt i Gamla Uppsala Svensk Historia 2013-10-15 18:36
Okänt monument funnet i Gamla Uppsala Sveriges Radio Uppland 2013-10-15 14:57
Pressinbjudan: Okänt monument från järnåldern upptäckt i Gamla Uppsala Cision Wire 2013-10-15 14:28
Brunn sannolikt från 1100-talet Upsala Nya Tidning 2013-10-12
SPÅR GENOM JÄRNÅLDERN Byggindustrin 2013-09-13
Arkeologer gör fynd där dubbelspår ska dra fram Byggindustrin 2013-09-13
FORNTID OCH NUTID MÖTS NÄR SPÅR DRAS Byggindustrin 2013-09-13
God morgon! Upsala Nya Tidning 2013-08-30
Gamla Uppsala double tracking gets underway Railway Gazette 2013-08-29 16:11
Hör vad andra tycker Upsala Nya Tidning 2013-08-26
Gå ut på Stadsskogens dag Upsala Nya Tidning 2013-08-25
Vandra i kulturhistorien Upsala Nya Tidning 2013-08-21
Benhård konkurrens om arkeologjobben Folkbladet VK/VF 2013-07-23
Benhård konkurrens om arkeologjobben Nordvästra Skånes Tidningar 2013-07-22
I benhård konkurrens Nerikes Allehanda 2013-07-22
Benhård konkurrens om arkeologjobb Norrbottens-Kuriren 2013-07-22
Benhård konkurrens om arkeologjobben Skaraborgs Läns Tidning 2013-07-22
Tuff konkurrens om arkeologjobb Trelleborgs Allehanda 2013-07-22
Gräva efter forntiden inget framtidsjobb Sundsvalls Tidning 2013-07-22
Arkeolog inte ett framtidsjobb Falu Kuriren 2013-07-22
Benhård konkurrens om jobben som arkeolog Hallands Nyheter 2013-07-22
Få fasta arkeologjobb Ljusnan 2013-07-22
Arkeolog inget framtidsjobb Linköpings Tidning/Kinda-Posten 2013-07-22
Gräva efter forntiden är inget framtidsjobb Gefle Dagblad 2013-07-22
Benhård konkurrens om arkeologjobben Norra Skåne 2013-07-22
Få fasta arkeologjobb Söderhamns-Kuriren 2013-07-22
Arkeolog inte ett framtidsjobb Tidningen Ångermanland 2013-07-22
Benhård konkurrens om jobben som arkeolog Hallandsposten 2013-07-22
Arkeolog inte ett framtidsjobb Örnköldsviks Allehanda 2013-07-22
Benhård konkurrens om jobben Smålandsposten 2013-07-22
Hård konkurrens om arkeologjobben Katrineholms-Kuriren 2013-07-22
Tuff marknad för arkeologer Piteå-Tidningen 2013-07-22
Benhård arkeologkonkurrens Göteborgs-Posten 2013-07-22
Arkeologer på benhård marknad Norrländska Socialdemokraten 2013-07-22
Benhård konkurrens om arkeologjobben Värnamo Nyheter 2013-07-22
Benhårt om arkeologjobben Smälänningen 2013-07-22
Benhård konkurrens om arkeologjobben Svenska Dagbladet 2013-07-21 15:13
Benhård konkurrens om arkeologjobben MSN 2013-07-21 14:52
STOCKHOLM 14.31: Benhård konkurrens om arkeologjobben Norra Skåne 2013-07-21 14:51
Fakta: Utgrävningar 2013 Tidningarnas Telegrambyrå 2013-07-21 14:37
Konkurrens om arkeologjobben Bohuslänningen 2013-07-22
Arkeologer har hittat över sjuttio stora gropar på rad Sveriges Radio Uppland 2013-07-19 16:44

Gåtfulla fynd vid utgrävningarna Upsala Nya Tidning 2013-07-19 08:02
Hästgrav rymde koskelett Upsala Nya Tidning 2013-07-15
Nygamla skelettfynd Upsala Nya Tidning 2013-07-15
DHR på sommarutflykt Södra Dalarnes Tidning 2013-07-12
Mystik i Gamla Uppsala Upsala Nya Tidning 2013-07-07 12:06
Stora gåtfulla hål förbryllar arkeologerna Upsala Nya Tidning 2013-07-07
Mystik i marken i Gamla Uppsala Upsala Nya Tidning 2013-07-07
"Pärlor berättar modehistoria" Upsala Nya Tidning 2013-06-09
Museet i Gamla Uppsala fick fint besök TV4 2013-05-14 07:36
Årets utgrävningar har påbörjats 18 minuter 2013-05-13
Mystiska gropar upptäckta Upsala Nya Tidning 2013-05-10
Mystiska gropar upptäckta i Gamla Uppsala Upsala Nya Tidning 2013-05-10
DAGS FÖR NYA UTGRÄVNINGAR Upsala Nya Tidning 2013-05-10
Mystiska gropar upptäckta Upsala Nya Tidning 2013-05-08 16:09
Berättar om E 4-utgrävningen Upsala Nya Tidning 2013-04-16 09:20
God morgon! Upsala Nya Tidning 2013-03-21
UTSTÄLLNING Uppsalatidningen 2013-03-21
Hur känns det att hitta 1000 år gamla föremål? Upsala Nya Tidning 2013-03-02
Järnåldersfynd från Gamla Uppsala visas upp Sveriges Radio Uppland 2013-02-28 12:18

Bilaga 3. Okulär bergartsbedömning i fält av stenmaterial från stolphål i Gamla Uppsala

Av Erik Ogenhall, GAL

Sammanfattning

Dominerande bergart i stenarna från samtliga stolphål på alla detaljtor är granit, dock av ett flertal varianter. Graniterna varierar i kornstorlek från fint medel- till grovkorniga (ca 1–30 mm), varierar i färg från ljus grå till röd och är oftast måttligt förskiffrade. Avvikelser finns dock och både kraftigt förskiffrade och tillsynes odeformerade varianter förekommer. Graniterna kan sannolikt i samtliga fall härledas till de 1,90–1,87 miljarder år gamla metagranitoider som dominerar berggrunden runt Uppsala och större delen av Uppland. Underordnat uppträder stenar av en finkornig, vanligen mörkgrå eller röd bergart, vilket sannolikt är de 1,91–1,89 miljarder år gamla metavulkaniter (ofta s.k. ryolit) som också uppträder i Uppsalas närhet, men även på fler platser i Uppland. En mörk/grå finkornig bergart som kan vara metagabbro eller diabas (amfibolit/grönsten) med lokalt/regionalt ursprung förekommer också. Övriga enstaka observerade bergarter, t.ex. pegmatit, har sannolikt också lokalt eller åtminstone regionalt moderklyft. En stor del av materialet har vittrad och lerig/smutsig yta vilket avsevärt försvårat bergartsbedömningen. I enstaka fall har stenar delats med slägga för att uppvisa färsk insida.

Stenmaterialet från samtliga undersökta stolphål bedöms högst sannolikt ha lokalt ursprung och har i de allra flesta fall plockats från moränen i närområdet. Inget funnet material förefaller vara ”exotiskt” eller avvikande. Inte heller finns några bergarter som torde kunna anses som värdefulla, t.ex. malmförande eller speciellt estetiska/vackra. Några stolphål (t.ex. 600379 på detaljyta 13N, 419916 på detaljyta 15 samt flera från detaljytorna 17 och 13S) visar dock ett oproportionerligt stort inslag av runda stenar i likartad storlek (vanligen 1–2 dm) vilket sannolikt är åsmaterial, d.v.s. fortfarande av lokalt ursprung men inte från moränen utan från den intilliggande Uppsalaåsen. Stolphål som innehåller mindre mängd runda stenar, som ursprungligen kan vara åsmaterial, är troligen ändå tagna från moränen. Det förefaller vara oproportionerligt hög andel granitiska stenar på detaljyta 13N, då det trots allt finns en hel del övriga bergarter (t.ex. vulkaniter mm) i berggrunden norr om Uppsala (och i moränen). Detaljytorna 13S och 17 uppvisar en större variation av bergarter och stenarna, som i flera fall är jämförelsevis större, verkar i högre utsträckning representera den omgivande berggrunden. Dock är dessa skillnader mycket svårbedömda och kan inte säkerställas statistiskt. I flera fall har vissa stenar antagits vara delade ”för hand” men även detta kan vara en något osäker bedömning.

Dy18 ”Fridhem”

Den dominerande bergarten i stenarna är granit. Underordnat förekommer metavulkaniska bergarter och dessutom i en röd porfyrisk variant. Omgivande jordart är lera. Ännu ej grävda stolphål på detaljyta Fridhem (direkt söder om detaljyta 18) kunde ej undersökas mer än i ett fåtal ytliga fall, det

fanns dock inget som tydde på att bergartsmaterialen skulle skilja sig från det på detaljyta 18. Anläggningar är beskrivna i tur och ordning norrifrån.

- 1: SN401466 Stolphål (?) helt utan stenar.
- 2: En handfull rundade granitiska stenar i storleken 3–6 dm samt några tiotal i storleken 1–2 dm. Dessa mindre stenar är generellt mer kantiga och domineras av graniter men ett fåtal mörka finkorniga metavulkaniter finns samt en röd mineraliserad/rostig metavulkanit. Materialet troligen taget från morän.
- 3: Återfylld med stenarna, endast översta lagren synliga. Stor mängd sten i storlek 3–6 dm, mest rundade graniter, ett fåtal mörka finkorniga troligen metavulkanit samt enstaka röda dito. Materialet troligen från morän.
- 4: I alla avseenden lik 3, dock mindre mängd sten synliga.
Övriga stolphål på detaljytan helt igenfyllda och ej möjliga att undersöka.

Dy 13N (vid GUSK-ladan)

Dominerande bergart i stenarna från samtliga stolphål på denna detaljyta är granit. Enstaka stenar av finkornig metavulkanit observeras. Även en mörk finkornig bergart som kan vara gabbro/diabas/amfibolit förekommer i enstaka fall. Omgivande jordart är sand och/eller silt.

SN600422: Övervägande mindre stenar, 1–3 dm, huvudsakligen kantiga medan större stenar, 3–6 dm, är mer rundade. Medel-grovkornig granit med svag förskifring dominerar. Enstaka stenar av kraftigt förskifrad, medelkornig röd granit är rostfärgad (mineraliserad?) och har ett sprött utseende, skörbränd? Enstaka stenar av fin-medelkornig mörk bergart är möjligen gabbro. Några, ursprungligen rundade stenar förefaller spräckta/delade. Materialet sannolikt taget från morän.

SN600371: Huvudsakligen stora stenar, över 3 dm, av ljus, medelkornig, förskifrad granit. De flesta något rundade. Ett fåtal stenar av en mörk, finkornigare bergart är troligen gabbro/amfibolit eller metavulkanit. Materialet troligen taget från morän.

SN600379: Stora stenar, 4–6 dm och rundade, domineras av granit som varierar från ljus medelkornig till röd grovkornig och ofta är förskifrad. Inslag av vulkanit förekommer. Sten under ca 3 dm, vanligen 1–2 dm, har samma bergartsfördelning men är princip alltid runda och består högst sannolikt av åsmaterial. Ett fåtal mindre stenar är kantiga varav några förefaller kluvna/spräckta.

SN600389: Stolphålet endast delvis grävt och med de flesta stenar in-situ. Förhållandevis få men stora stenar av huvudsakligen kantig granit. Enstaka stenar möjligen av gabbro. Materialet troligen taget från morän.

SN600398: Stora stenar, 3–6 dm och runda, domineras av granit som varierar från ljus medelkornig till röd grovkornig och med viss förskifring. Mindre stenar är delvis runda, några ev. kluvna/spräckta. En sten av mörk, finkornig bergart är sannolikt metavulkanit. Materialet är möjligen taget från morän men det kan på grund av stenarnas rundning inte uteslutas att åsen är källan.

- SN600468:** En stor sten, 6 dm, och mindre mängd 1–3 dm stora, alla kantiga granitiska stenar varav några förhållandevis kraftigt förskiffrade. Materialet sannolikt taget från morän.
- SN600414:** Övervägande stora stenar, >3 dm, rundade graniter delvis in-situ, några ev. kluvna/spräckta. En malsten in-situ också granit. Materialet troligen taget från morän.
- SN600517:** Övervägande stora granitiska stenar in-situ, de flesta kantiga men rundade finns, särskilt i storleken ca 1 dm. Möjligen enstaka metavulkanit. Materialet troligen taget från morän.
- SN600698:** Stora stenar, <4 dm, är runda graniter medan mindre, <2 dm, är kantiga, vissa ev. runda som kluvits/spräckts. Materialet troligen taget från morän.
- SN600730:** Stora stenar är relativt kantiga medan mindre är mer rundade. Övervägande graniter men mörk finkorniga ev. metavulkanit förekommer, möjligen omvandlad? Vissa mindre rundade stenar är troligen kluvna/spräckta. Materialet troligen taget från morän.
- SN600750:** Övervägande stora, 3–6 dm, oftast runda granitiska stenar varav några ev. kluvna/spräckta. En sten är ev. mörk gabbro med ljusare ådror/gångar. Materialet möjligen taget från morän.

Dy13S (Brandstation)

Generellt förefaller det vara mer sten i dessa stolphål jämfört med de på 13N. Det mesta materialet är från morän men inslag av åsmaterial förekommer troligen. Graniter dominerar men även sten av finkornig metavulkanit finns i de flesta stolphålen. Även mörk finkornig förskiffrad bergart, möjligen gabbro/diabas/amfibolit förekommer. Omgivande jordart är sand.

- SN604476:** Ett 40-tal kantiga moränstenar i alla storlekar från 5 dm ner till 1 dm. de flesta granitiska men en handfull av finkornig mörk/röd bergart, sannolikt vulkanit, förekommer. Ett fåtal stenar förefaller vara spräckta/delade.
- SN604386:** Stor mängd sten (100?), de flesta kantiga från morän och över 4 dm men några runda möjliggör inblandning av åsmaterial. Graniter dominerar men en finkornig mörk vulkanisk bergart med sulfidrostig yta finns i mindre mängd. Ett fåtal stenar förefaller spräckta/delade.
- SN604328:** Över 50 stenar där de flesta är rundade graniter, ca 3–4 dm, men större och mindre förekommer. En handfull av mörkare bergart, sannolikt vulkanit. Möjligen mix av morän och åsmaterial.
- SN684144:** Färre och mindre stenar, de flesta 1–2 dm men några större finns. Både kantiga och rundade stenar öppnar för eventuell mix av morän och åsmaterial. Nästan bara graniter, endast en sten av mörk finkornig förskiffrad bergart, möjligen gabbro/diabas/amfibolit.
- SN604269:** Ett 30-tal stenar i 2–6 dm samt enstaka mindre, de flesta runda eller rundade vilket gör det troligt med inblandning av åsmaterial. Graniter dominerar helt, endast enstaka mindre stenar av mörk finkornig vulkanit. Ett fåtal stenar verkar spräckta/delade.

SN603963: Några dussin sten i varierande storlekar upp till 7 dm.

Kantiga graniter dominerar, varav några av en ovanligt finkornig typ (aplit?). Ett par stenar av en mörk finkornig förskiffrad bergart, möjligen gabbro/diabas/amfibolit. Några stenar förefaller spräckta/delade.

SN603954: Ett dussintal kantiga graniter i storlek 4–7 dm samt tiotals i storlek 1–2 dm varav många runda, dvs möjlig inblandning av åsmaterial. Enstaka stenar av mörk finkornig bergart, troligen vulkanit. Några stenar förefaller spräckta/delade.

SN6046011: Dussintals kantiga stenar upp till 6 dm, några fortfarande in-situ, mest granit varav enstaka av en ovanligt finkornig typ (aplit?). Några stenar är av en mörk finkornig förskiffrad bergart, möjligen gabbro/diabas/amfibolit.

Dy17 (Lilla Gärdet)

Graniter från morän dominerar men flera finkorniga bergarter är också vanliga samt enstaka övriga bergarter. Även mängden runda stenar, sannolikt från åsen, är större än på t.ex. detaljyta 13N. Några stolphål har också ovanligt stora stenar, upp till 8 dm. Omgivande jordart är lera.

SN550410: Ett tiotal kantiga stora (upp till 6 dm) granitiska stenar samt enstaka mindre finkorniga, möjligen diorit. Sannolikt från morän.

SN550428: Ett fåtal stora (3–6 dm) granitiska stenar är kantiga medan tiotals mindre, 1–2 dm, i högre grad är runda varav flera är röda och finkorniga av vulkaniskt ursprung. Enstaka mörk finkornig amfibolit. Troligen från både morän och ås.

SN550446: Tiotals granitiska stenar, 1–3 dm, är kantiga och rundade medan mindre stenar, 1–2 dm, i högre grad är runda varav enstaka består av röd finkornig porfyr av vulkaniskt ursprung. Några stenar förefaller delade/spräckta. Troligen från både morän och ås.

SN550462: Tidigare grävd (FU) senare igenfylld. Övervägande kantiga graniter, 3–6 dm, enstaka mindre är rundade varav en (3 dm) är mörk och finkornig. Sannolikt från morän.

SN550475: Tidigare grävd (FU) senare igenfylld. Ett fåtal kantiga granitiska stenar, 1–6 dm. Från morän.

SN550674: Tioalet rundade graniter, 4–6 dm, varav en mörk bergart (amfibolit?) samt tiotals mindre, 1–3 dm, rundade graniter. Möjligen blandning av morän och åsmaterial.

SN550564: Ett fåtal rundade graniter, 4–6 dm, samt tiotals runda, 1–3 dm, varav flera av finkornig röd vulkanit samt mörk finkornig bergart. En rund 2 dm grå sten av porfyrisk skiffer samt några av en mörk, spröd glimmerskiffer (provtagen). Möjligen blandning av morän och åsmaterial. Ev. är några stenar delade/spräckta.

SN550266: Störd av recent fundament. Ett tiotal delvis rundade granitiska stenar, 3–7 dm, samt lika många kantiga graniter ca 1 dm. Mindre (provtagna) stenar består av förskiffrad mörk gabbro/amfibolit samt kalkhaltig lersten. Från morän.

SN550224: Ett fåtal stora (6–8 dm) kantiga granitiska stenar samt många tiotals 1 dm kantiga graniter och finkorniga bergarter. Från morän.

- SN550217: Korsande rak stenrad (6 st.) av kantiga graniter, ca 6 dm stora och med 1 meters mellanrum. Från morän.
- SN550160: Mest kantiga stora stenar av granit, 4–7 dm, samt enstaka mindre, också granit. Från morän.
- SN550137: Ett fåtal mycket stora, ≤ 8 dm, granitiska stenar samt ett flertal små, 1–3 dm, kantiga mest granit men även finkorniga röda och mörka. En sten ren kvarts, ca 1 dm. Från morän.
- SN550122: Ett tiotal kantiga graniter, 3–5 dm, samt ett fåtal mindre varav en pegmatit. En sten av mörk finkornig bergart (amfibolit?) är ”kuddformad” 1×3×6 dm (även prov). Från morän.
- SN550239: Tidigare grävd (FU) senare igenfylld. Ett tiotal mycket stora, ≤ 8 dm, kantiga stenar, mest granit men även enstaka finkornig mörk bergart. Ett fåtal mindre stenar är kantig granit. Från morän.
- SN550082: Ett tiotal mycket stora, ≤ 8 dm, kantiga stenar samt ett fåtal mindre, samtliga granit. Från morän.
- SN550045: Tiotals mest kantiga graniter 3–6 dm samt enstaka av finkornig röd eller mörk bergart. En pegmatit. Från morän.
- SN550029: Tiotals rundade granitiska stenar, 4–7 dm, samt tiotals mindre, runda och kantiga, mest granit men även finkorniga röda och mörka samt enstaka pegmatit. Troligen från morän.
- SN550000: Tiotals rundade och kantiga graniter, 2–4 dm, samt enstaka finkorniga röda samt mörka. Några mörkröda graniter är mineraliserade eller hydrotermalt omvandlade. En grovkornig pegmatit samt eventuellt en sandsten. Troligen från morän.
- SN550318: Ett fåtal stora kantiga granitiska stenar samt tiotals mindre (1–3 dm) mest kantiga varav enstaka av finkornig röd eller mörk bergart. Från morän.
- SN550304: En stor, 4×8 dm, kantig granit, övriga mest rundade, 1–2 dm, enstaka finkorniga röda eller mörka. Troligen från morän.
- SN550289: Tiotals rundade graniter, 2–4 dm, samt några runda, ca 1 dm. Enstaka av finkornig röd eller mörk bergart. Möjligen blandning av morän och åsmaterial.

Dy15 (Vattholmavägen)

Stolphålen på denna detaljyta studerades endast översiktlig och främst i syfte att upptäcka eventuella avvikelser i stenmaterialet jämfört med stolphålen på övriga undersökta detaljytor. Sten från 84 stolphål undersöktes från norr till söder (SN419690 till SN423820). Lik de flesta andra undersökta stolphål innehöll de allra flesta sten från lokal morän, vanligen med granit som dominerande bergart och underordnat vulkanit och/eller amfibolit. Enstaka stenar av lersten, migmatit, pegmatit och sandsten hittades också. Endast ett hål, SN419916, innehöll en dominans av åsmaterial. Ett tiotal hål innehöll en möjlig blandning av morän och åsmaterial. Bland stenarna från stolphål SN420827 hittades ett kvarnstensfragment (F144) vilket bedömdes vara av röd sandsten. Detta fragment gick vidare till ytterligare analys. Den omgivande leriga jorden blev generellt sandigare mot söder.

Figur- och tabellförteckning

Figurer

1. Undersökningsområdet för hela OKB-projektet markerat på utdrag av Terrängkartan. Skala 1:50 000.....	97
2. Undersökningsområdet med omkringliggande fornlämningar markerade på utdrag ur Fastighetskartan. OKB-projektets detaljtytor (Dy från upphandlingsunderlaget är markerade med blått. Skala 1:10 000.....	99
3. Den centrala delen av undersökningsområdet. Foto.....	99
4. Undersökningsområdet i söder, "Lilla Gärdet". Foto.....	99
5. Flödesschema för 2013 års undersökningar.....	100
6. Annons om extravisningar vid Gamla Uppsala museum.....	100
7. Många intresserade besökare kom till utgrävningarna, här en grupp vendeltidsentusiaster från Storbritannien. Foto.....	100
8. Plan över 2013 års undersökningsområde med detaljtytor, tilläggsytor och delområden markerade. Skala 1:5 000.....	101
9. Plan över den sydöstra delen av delområdet Solhem med stratigrafiska objekt. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar, stenkonstruktioner och träkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	102
10. Plan över den nordöstra delen av delområdet Solhem med stratigrafiska objekt. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar, stenkonstruktioner och träkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	103
11. Plan över den västra delen av delområdet Solhem med stratigrafiska objekt. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar, stenkonstruktioner och träkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	104
12. Tolkingsplan med hittills lokaliserade hus, hägnader och väg vid Solhem. Tolkingsplanen är under arbete och kommer att förändras under analysarbetet. Skala 1:1 000.....	105
13. Hus med konmarkerade stolphål. Foto.....	102
14. Brunnet och utfallet stolphål i hus. Foto.....	102
15. Fiskben in situ i avfallsgrop. Lodfoto.....	103
16. Äldre väg synlig som ett mörkt stråk över schaktet. Foto.....	104
17. Väg 3610 vid Solhem, lodfoto. Vattholmavägen skymtar i bildens västra kant. Foto.....	106
18. Översikt Solhem från söder. Undersökta delar av den s.k Bredåkersboplatsen låg där E4 syns i bildens övre högra hörn. Foto: Max Marcus, Hawkeye flygfoto ©.....	104
19. Översikt Solhem med Samnans dalgång i förgrunden från söder. Undersökta delar av den s.k. Bredåkersboplatsen låg där E4 syns i bildens mitt/övre del. Foto.....	105
20. Plan över delområdet Fridhem med stratigrafiska objekt. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar, stenkonstruktioner och träkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	107
21. De upplöjda härdarna öster om Dy18 har karterats med mittpunkt. Skala 1:600.....	108
22. Tolkingsplan med hittills lokaliserade hus, hägnader och fundamentsgropar vid Fridhem. Tolkingsplanen är under arbete och kommer att förändras under analysarbetet. Skala 1:500.....	109
23. Tömt stolpfundament med avtryck av stolpe i botten. Foto från söder: Malin Lucas, Upplandsmuseet.....	111
24. Undersökning av stolpfundament. Arbetsbild med Hans Göthberg, Andreas Hennius, Fredrik Thölin, Elin Säll och Robin Lucas. Foto.....	111
25. Översikt över Fridhem från norr. Foto.....	112

26. Tolkningsplan med hittills lokaliserade stolpfundament, väglämningar och andra konstruktioner. Observera att tolkningsplanen är under arbete och kommer fortsättningsvis att förändras/fördjupas under analysarbetet. Skala 1:2 000.....	110
27. Delområdet Vattholmavägen norra låg mellan Gamla Uppsala skola i söder och Fridhem i norr. Foto.....	111
28. Inom delområdet Vattholmavägen norra fanns en milsten (Uppsala 131:1). Denna flyttades under övervakning av Sverker Söderberg, KMB. Foto.....	112
29. En lång rad av stora stenskodda stolphål framkom öster om Gamla Uppsala kyrka när Vattholmavägens vägbank avlägsnades. Fundamentsgroparna syns i form av de uppstickande stenskoningarna. Foto.....	113
30. Undersökning av fundamentsgropar på delområdet Vattholmavägen norra. De synliga stenarna i förgrunden är stenskoningar från undersökta fundamentsgropar. Foto.....	113
31. Genom att låta grävmaskinen gräva en arbetsgrop invid varje stolpfundament underlättades undersökningen. Jord och sten från fundamentens fyllningar kunde vältras ned i arbetsgroparna. Här avsågs den återstående halvan av en grop med metalldetektor efter att den ena halvan har undersökts. Foto.....	113
32. I några av de undersökta stolpfundamenten fanns rejäla rester efter trästolpar. Foto.....	115
33. Exempel på den rikliga stenskoningen i fundamentsgroparna. Efter att ha plockats upp ur respektive grop lodfotografades stenmaterialet från respektive grop. Stenmaterialet kunde vara varierande vad gäller stenstorlek, form och ytbehandling, såväl inom som mellan groparna. Lodfoto.....	114
34. Väster om Gamla Uppsala skola påträffades hjulspår i sanden under Vattholmavägen. Foto.....	115
35. Plan över delområdena Brandstationen och Vattholmavägen södra med stratigrafiska och topografiska objekt. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar och stenkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	117
36. Schaktning och metalldetektering pågår vid delområdets södra delar, detaljyta 13S. Observera tjockleken på de påförda massorna. Foto.....	116
37. Undersökning av grophus i delområdets sydligaste del, detaljyta 9. Observera tjockleken på påförda recenta fyllnadsmassor samt det stora antalet kablar. Foto.....	116
38. Översikt över delområdets norra del, detaljytor 13N och 14. Raden med stolpfundament kan anas utifrån de uppstickande stenarna. Att matjorden delvis skalats bort under Vattholmavägen framgår av tydliga nivåskillnader. Foto.....	116
39. Utsnitt ur Truls Arnidssons karta från år 1709 med delområdet och tidigare påträffade gravar markerade. Skala 1:1 500.....	121
40. Tolkningsplan med hittills lokaliserade gravar, hus, grophus, brunnar och stolpfundament vid delområdena Brandstationen och Vattholmavägen södra. Observera att tolkningsplanen är under arbetet och kommer fortsättningsvis att förändras/fördjupas under analysarbetet. Skala 1:500.....	118
41. Översikt över den östra delen av delområdet Brandstationen. Flera rester av brandlager är synliga, bl.a. längs ner i sänkan. Stensträngen kan anas utifrån de större uppstickande stenarna. Foto.....	122
42. Den välbevarade stensättningen i delområdets sydöstra del. Observera att stenpackningen delvis överlagras av en ljus jordmantel från en annan grav. Foto.....	122
43. Plan över delområdet Skolan etapp II med stratigrafiska objekt. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar, stenkonstruktioner och träkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	119
44. Tolkningsplan med hittills lokaliserade hus vid Skolan etapp II. Tolkningsplanen är under arbete och kommer att förändras under analysarbetet. Skala 1:500.....	120
45. Robin Lucas med hus 3668 och hus 3669. Foto.....	122
46. Översikt över delområdet Skolan, lodfoto. Foto.....	123
47. Översiktsplan av delområde Bangården. Skala 1:500.....	124
48. Tolkningsplan, delområde Bangården. Skala 1:500.....	125
49. Delområdet Bangården låg invid Gamla Uppsala f.d. järnvägsstation. I schaktväggen skymtar en rad med sentida nedgrävningar. Foto.....	125
50. I södra delen av området undersöktes en brunn. Foto.....	126
51. Undersökningsområde Bangården låg utmed det gamla stationsområdets västra sida. I öster avgränsades det av järnvägsspåret och i väster av en vegetationsridå utmed den äldre villabebyggelsen. Foto.....	126

52. Plan över delområdet Sivs väg med stratigrafiska och topografiska objekt. Schaktet för ÄTA 16 är också markerat. För läsbarhetens skull är punktinmätta lager/fyllningar och stenkonstruktioner inte angivna. Skala 1:500.....	127
53. Översikt över delområdet Sivs väg. I mitten syns den sentida brunnen och runt om är det ytmässigt stora avfallslagret framschaktat. Foto.....	128
54. Tolkningsplan med hittills lokaliserade brunnar, vattenhål och avfallsgropar vid Sivs väg. Observera att tolkningsplanen är under arbetet och kommer fortsättningsvis att förändras/fördjupas under analysarbetet. Skala 1:500.....	128
55. Översiktsplan över delområdet Sigyns väg. Den del av området som schaktades 2014 är också markerat. Skala 1:1 000.....	129
56. Östra schaktväggen i Sigyns väg. Naturliga och påförda lager i schaktväggarna. Foto.....	130
57. Urberget stack överraskande upp i schaktet. Översiktsfoto.....	130
58. Översiktsplan över Lilla Gärdet. På planen visas 2013 års undersökningresultat. Ytterligare några härdar undersöktes vid 1996 och 2011 års förundersökningar. Skala 1:500.....	131
59. Översikt av delområdet Lilla Gärdet med gravhögarna i bakgrunden. Foto.....	132
60. De stenskodda groparna låg på en rak linje med omkring 5 meters inbördes avstånd. Foto	132
61. Undersökning av fundamentsgropar på Lilla gärdet. Foto.....	133
62. Vid framrensningen framträdde fundamentsgroparna ofta som ringformade stenformationer som omgav en fyllning, som var betydligt mörkare än den omgivande leran. Foto.....	133
63. Framrensad fundamentsgrop med stenskoning. Foto	134
64. Undersökning av fundamentsgrop på Lilla Gärdet. Notera de mycket stora skoningsstenarna! Foto.....	134
65. Tvärsnitt av fundamentsgrop på Lilla Gärdet. Invid den stora stenen i nedgrävningens högra kant skimtar en underkäke från en häst. Foto.....	134
66. Stapeldiagram över registrerade fyndposter per område.....	135
67. Artförekomst mellan olika områden undersökta 2013 baserad på andel kontexter med förekomst av ben från olika djurarter.	135
68. Artförekomst mellan olika områden undersökta 2012 baserad på andel kontexter med förekomst av ben från olika djurarter.	136
69. Artförekomst i de två raderna av stolpfundament baserad på andel kontexter med förekomst av ben från olika djurarter.	136
70. Artfördelning i de två raderna av stolpfundament baserad på antal fragment (%NISP) i jämförelse med GUSK 2012 och Bredåker 2003 (Frölund & Schütz 2007). Notera att detta är en preliminär bedömning i fält, som kan komma att justeras något vid den följande osteologiska analysen.....	136
71. Anatomisk fördelning av olika djurarter påträffade i raderna med stolpfundament undersökta 2013. Notera att detta är en preliminär bedömning i fält, som kan komma att justeras något vid den följande osteologiska analysen.....	136
72. Översiktskarta över Gamla Uppsala med de nyupptäckta stolpraderna i relation till Kungsgården, vägnät och gravfält. Underlaget utgörs av Ekonomiska kartans blad 1118a från år 1952.....	137
73. Byggnader och brunnar/vattenhål från yngre järnålder och medeltid samt undersökta/kända gravar från yngre järnålder, mot bakgrund av ett utsnitt ur Truls Arvidssons karta från år 1709. Huvudsträckan för Ostkustsbanan är markerad. Observera att tolkningsplanen är under arbete och kommer fortsättningsvis att förändras/fördjupas under analysarbetet. Skala 1:2 500.....	138

Tabeller

1. Kvantitativ redovisning av stratigrafiska objekt från undersökningarna 2013.	32
2. Antalet fyndposter fördelade på de fyndkategorier som använts vid registreringen.	34
4. Delområdena från år 2013 med ingående detalj- och tilläggsytor.	37
3. Detaljytorna från 2013 och deras tidigare benämningar.	37
5. Delområde Solhem med uppgifter om ingående detaljytor.	38
6. Delområde Fridhem med uppgifter om ingående detaljytor.	42
7. Delområde Vattholmavägen norra med uppgifter om ingående detaljytor och ytor.	46
8. Delområdet Vattholmavägen södra med uppgifter om ingående detaljytor och ytor.	49
9. Delområde Brandstationen, ingående detaljytor och ytor.	54
10. Delområde Skolan etapp II med uppgifter om ingående detaljytor.	57
11. Delområde Bangården med uppgifter om ingående detaljytor och ytor.	59
12. Delområdet Sivs väg med uppgifter om ingående detaljytor och ytor.	62
13. Delområde Sigyns väg med uppgifter om ingående detaljytor.	64
14. Delområde 17 med uppgifter om ingående detaljytor och ytor.	66
15. Osteologiskt material från utgrävningar år 2013 i Gamla Uppsala uppdelat på respektive detaljyta av undersökningsområdet.	77
16. Hittills (februari 2014) gjorda ¹⁴ C-analyser från undersökningen 2013.	83
17. ¹⁴ C-analyser från förundersökningen (FU) år 1996–1997 och 2011.	83
18. Hittills (februari 2014) gjorda vedartsbestämningar från undersökningen 2013.	85
19. Vedartsbestämningar från förundersökningen (FU) år 2011 härstammande från de ytor som undersöktes 2013.	86

STATENS HISTORISKA MUSEER

SAMT ARKEOLOGISKA UPPDRAGSVERKSAMHETEN